

פ ר ט י כ ל מ ס י ג / 36

מישיבת ועדת הכספים, שהתקיימה ביום ד' כג' בשבט
תשי"ד - 27.1.1954

ק. לוז	היו"ר י. גורי	<u>נוכחין:</u>
י. פורדר	ח. אריאב	
א. ציזלינג	י. בדר	
מ. קלטר	א.מ. גניחובסקי	
ז. שפר	ש. דיין	

מוזמנים:
 שר האוצר ל. אשכול
 פ. ספיר - מנהל כללי, משרד האוצר
 מר קטרון - משרד המשפטים
 מר לרון - משרד האוצר
 ש. בזק - מזכיר
 ש. ספיבק

סדר היום: תשובות שר האוצר לשאלות חברי הועדה.

היו"ר י. גורי: אני פותח את הישיבה ומברך את שר האוצר
החדש. אני מקווה שהיחסים התקינים שהיו עם השר
הקודם יקויימו גם עם השר החדש.

א. ציזלינג: לסדר: בשבוע שעבר או לפני כן בקשתי דיון חוץ
בעניני המקדמה, ומידת הדחיפות עוד בתחזקה נוכח
הדין-וחשבון לסוף חודש דצמבר אשר עורר את חרתי, וכעת נוכח פרסומים
בעתונות על מחשבות חדשות בשטח זה. אני מבקש שדיון זה יתקיים היום.
את מידת הדחיפות נימקתי בשתו.

היו"ר י. גורי: בדרך כלל אנחנו צריכים לשמור על יום ד' לשאלות
ותשובות. רק במידה שיעמוד לרשותנו עודף זמן,
נעבור לשאלות אחרות.

א. ציזלינג: אני מבקש את התשובה לשאלות שנשאלו, אבל אני
חושב שמותר נוכח הענין שלו מיעד הכסף ונוכח
המצב החמור של מובטלים, לחרוג מהשיגרה. יש לי עשר שאלות בענין
המקדמה ואני מבקש להחליט שדנים בצנין זה.

אני מפנה את תשומת לב יושב-ראש הועדה ביחס
לפרסומים - אחד שהוא לחובת ועדת הכספים והשני לחובת האוצר. דנים
אצלנו מדי פעם בפעם מה מותר לפרסם ומה אסור. אני קובע שכחברי
ועדת הכספים לא הגיע לידינו אף שמץ ממחשבות האוצר על התקציב. אני
קובע שעתונים מסויימים אחדים פרסמו פרטים על התקציב. אינני יודע
אם נכונים או לא נכונים - ויש לי יסוד להניח לגבי אחד מהם, שהם
נכונים. אני קובע זאת ומפנה תשומת לב לדבר.

ענין שני, הוא כבר על גבול ועדת הכספים. אני קובע
שלצערי הרב מצאתי ב"דבר" פרסום על כוונות לגבי מכס לסוכר - דבר
שעוד טרם הוכרס בצו. זה דיון שקיימנו אתמול. אני מציע לוועדה לכתוב
מכתב לכל העיתונים, בו ייאמר שמה ששייך לענין של הטלות מכס ובלו,
אנחנו מבקשים - אין לנו שום רשות להטיל צנזורה - שאם יגיעו ידיעות
מועדת הכספים, לא לפרסם אותן (ביחס למכס ובלו).

י. בדר: (א) בענין המקדמות (לא המקדמה): - אחרי שחוגי
האוצר הודיעו לעתונות מה שהודיעו, על תכניות
מסויימות; ומבחינת תיאום התאריך הפוליטי עשו זאת ברגע הנכון -
אולי גם אנחנו נשמע משהו על המקדמה החדשה.

(ב) אחרי שאבדן את האוצר על המצאת שם חשש למט - בעייה של החזר - שמעתי שהמוסדי היה השנה היו 90 מיליון לירות, אבל בדיון-וחשבון של מר ארנון ראיתי שזה קצת פחות מ-2 מיליון לירות ושיש כיוסי מהכנסות מסויימות. מה הטובסידה של 90 מיליון ואיך יקחו סת הכספים בחזרה על ידי ה"גידול" השני?

(ג) מה המסים הנוספים, או הגדלות המסים שהאוצר מתכנן או חושב עליהם לשנה הבאה, נוסף לשני ה"גידולים" האלה? אינני שואל על דברים כמו מכס ובלו, אלא מסים רגילים: מסים נוספים והגדלת מסים קיימים לשנה הבאה.

(ד) האם נכון שעלינו לצפות לשער נוסף של הלירה, מעל ל-1.80?

(ה) מה מצב הקטת הבנק הממלכתי ומה הקשיים. האם יהיה צורך במשא ומתן של חמשים שום בטרם שתסכימו על כך, או לא, ומה הקושי?

(ו) הייתי רוצה לבקש את שר האוצר: האם בלתי אפשרי שתתנתן לוועדה הזדמנות לדון לכל הפחות על תכנית תקציב אחת לפני הזמן הרגיל? המצב הוא כזה, שבנוגע לתקציב הבטחון אנחנו תמיד דנים אליו באיחור, והידיים בעצם כבולות כבר, אפילו אם יש רצון מצד הוועדה לחפש אמצעים וגם דרכים. אולי יש אפשרות הפעם להחליף את הסדר ולתת הזדמנות לדון על בעייה זו מקודם? אני אוסר זאת מתוך דאגה מסויימת, ואני תקווה שבמקרה זה תימצא תבונה מלאה אצל מר אשכול.

(ז) יש בעייה של התקציב בכלל. קראנו כל מיני ידיעות בעתונות. אני סניח שהן בעיקרן נכונות. אני גם יכול להסביר לעצמי שהקפיצה הגדולה במספרים שפורסמו בו בעת יותר מיתר-כנות של המערכה. פירוש הדבר - מגילוי הפרשה השלמה של מטבע למשרדים ממלכתיים ופרשה שלמה של קרן החליפין, מאשך מתוך העלאה מעשית. אבל גם העלאה מעשית תהיה לפי המספרים האלה. אינני רוצה ללחוץ על השר, שיספר לנו על כוונותיו בטרם יספר לעם ולעדה מעל במת הכנסת; אבל בכל זאת עלינו לדעת: מתי, באיזו צורה, מה יהיה המבנה של התקציב, האם שר האוצר מתכוון להביא לכנסת תקציב אחיד הכולל את הכל במסגרת אחת, או לכל הפחות לתת לכנסת את המספרים הכוללים של אותו חלק התקציב שי שאר נפרד - אם ישאר נפרד? אני חושב שהגיע הזמן להצטרף לתקציב שיהיה אחיד ולשים קץ להפרדה בין תקציב הפיתוח והתקציב הרגיל. היום הכנסות התקציב הרגיל הן לפעמים לא מסים, והכנסות תקציב הפיתוח הן לפעמים מסים, או משהו מסוג זה; וגם הוצאות של תקציב הפיתוח הן הוצאות סופיות ולא סתם אשראי. אלו הן בעיות דת חשובות למשק המדינה.

מ. קלמר: (א) עתונים ידועים יצאו כבר במאמצי מערכת על עצם העניין - בקשר עם המקדמה החדשה. אני חושב שאין סתם ידיעה, אלא אם יש כבר פולמוס בעתונות היה רצוי שהאוצר יפרסם הודעה לציבור בעניין זה. גם הוועדה צריכה לשמוע הודעה מוסמכת על כך.

(ב) בעניין השימוש בקופות התקמולים של העובדים - דווקא בעניין זה עתוני הימין יצאו נגדו. הייתי רוצה לשמוע מה אמת בדבר הזה ומה חושב שר האוצר על כך.

הינריך י. גוריי: בנוגע לפרסומים בענייני סוכר, אינני יודע מי פרסם זאת. לא פרסום רשמי, אולם נדמה לי שבמקרה זה לא נגרם כל נזק כתוצאה מהפרסום, אף על פי שאני נגד זה שחברי הוועדה יפרסמו ידיעות בעתונות על החלטות הוועדה שאינן ניתנות לפרסום. אני נגד זה שאנחנו נכתוב למערכות העתונות, כי הוא יכול להתפרש, שנדרך כלל עניינים אחרים מותר לפרסום.

לגוף העניין, אתמול גם סוכס שאני אמסור היום מעל במת הכנסת מה הוחלט בוועדת הכספים, וד"ר סנדלסון לא התנגד לכך. אנחנו מציעים לכנסת לאשר את התעריף של 450 לגבי סוג מסויים של ייצור לצריכה. אמרנו שאנחנו משאירים תעריף של 10 לירות לטובה לגבי מצרכים מסויימים מסוכר בקיצוב. אמרנו שבקבע תעריף-ביניים של 200 לירות לטובה המיועדת לתעשיית מצים מפירות ושימורים. אם מתפרסם הדבר, שום סכנה אינה כרוכה בכך. אף על פה כן אני מצטער שחברי ועדת הכספים מתירים לעצמם מפעם לפעם, וביחוד בענייני מכס ובלו, למסור ידיעה לעתונות.

י. פורר:

אני מבין שהכוונה של שר האוצר, לגמור עם קרן החליפין. רציתי לשאול אם אפשר עוד לפני כן לקבל דין וחשבון. שנית, אני מבין שהשיטה החדשה - שאני מחייב אותה - לתת טובסידיות כדי למנוע קפיצה יותר מדי גדולה; האם הכוונה לתת טובסידיות בסכום גלובאלי, או יש גם כוונה לשמור על קרן השוואה? מאופן תיאורטי קיימות שתי האפשרויות. ברצוני לדעת מה הכוונה.

האם אפשר להגיד מה הכוונה בנוגע לטובסידיה סלקטיבית? כן רציתי לשמוע מה היה הרושם של מר ספיר על האפשרויות של 75 מיליון הלירות - אם יש לנו סיכויים לקבל סכום כזה או פחות; זאת אומרת, אם התקוות שהשמיע שר האוצר, אפשר להגשים אותן בזמן מוגבל.

שר האוצר ל. אשכול:

מה שחבר הכנסת בדר אמר פה, שהנה מתפרסמות ידיעות בעתונים, ועוד מעט פצצת-שעות וכו' - כל זה אני רוצה להסיר. אתחיל בענין המקדמה והמקדמות. חבר הכנסת ציזלינג מבקש בודאי בירור מיוחד על המקדמה עד עכשיו, והבירור יכול להתקיים. אבל כדאי להקדים ולומר, שמה שאני אומר בענין המקדמה וכמה מעניני תקציב - אני בוגע זה אומר על דעת עצמי, כי יש דברים שהם עדיין בגדר של מחשבה ובירור. למרות שהתקציב כבר "תפור". לא היו דיונים יסודיים כאלה, שכבר הגיעו לסוף פסוק.

אני עצמי חושב, שיהיה צורך לעשות מקדמה גם לשנה הבאה. אני מצדי אביע את משאלתי, שעם כל הטענות שישנן, הדבר ייעשה.

י. בדר:

זה כתוב בפרטיכל ועדה זו מלפני שנה.

שר האוצר ל. אשכול:

אפשר יהיה לקיים את הויכוח על כך, כשזה כבר יונח על השולחן, כי יש בכל זאת הבדל בין מה שמתפרסם כמחשבה ובין מה שמופיע בעתונים. טבעי הדבר שאני אדע כבר עכשיו את היקף כל הענין של שני התקציבים, את כל הסכומים שיכולים לעמוד לרשותנו בשנה הבאה - גם שירותים וגם פיתוח; וטבעי הדבר שתהיה לי גם תחושה מה נחוץ לנו בכדי שנוכל לענות גם לשירותים, שאחד מהם חבר הכנסת בדר כיבד בי יוחד ואמר שהוא חושב שטוב היה שנשפחח עליו בטרם זמן - ובמידה מסויימת בצדק; אבל אפשר באותה דאגה לדבר על עוד כמה שירותים - ועניני פיתוח של הארץ. סוף סוף כל הענין הזה בשביל "חנינא בני", כדי שתהיה ארץ מפותחת ושנוכל לחיות מפנה. ושלישית, עניני עבודה, עניני תעסוקה עם כל מה שאנחנו כולנו יודעים - מי שמפריז יותר או פחות.

בידעי את הענין הזה מכל צדדיו, אני בטוח שהכסף שעומד לרשותנו - בין זה שבא מהמססה ישראלית ובין זה שבא מבחוץ, כולל שילומים, כולל מענק, מגבית מאוחדת, כולל ה"בונדס" - ואני כידוע אינני שייך לפסימיסטים גם ביחס ל"בונדס", ואני מקווה שגם ה"בונד" החדש יתן את חלקו; כולל כל זה, אני בטוח שלא יספיקו לנו האמצעים.

כמובן, יכול מישהו להגיד: אתה רואג רק לחוסר עבודה - תקח מאה מיליון או מאה וחמש-מסעים מיליון, קח עוד יותר כסף ותעסיק פועלים; קח יותר כסף ותעשה דברים שמהם עתיד; תעשה יותר ימי עבודה של חמש לירות ליום או שש לירות ליום. במידה מסויימת זה אולי בלתי נמנע, אבל צריך לדעת מהו הכוון; ולעתים יכול להיות ש-15-10 מיליון הלירות האחרונות הם אותה שכבת מרגלית על פרוסת הלחם, שהם הקובעים את הדבר.

בראתי זאת, חייב אני להסתכל ולאמר מאין יבוא עזרי. ואני עבדכם חושב - ואמרת לפני שנה-שנתיים פומבית באיזה מקום - אני חושב שהארץ אין לה מנוס, היא חייבת להשתתף גם בפיתוחה של הארץ. זאת אומרת הישוב, האוכלוסייה חייבים להשתתף גם בפיתוח הארץ, ואסביר מה אני אומר.

בעצם כל אדם החי בארץ יכול לומר, ובצדק, שעצם היותו בארץ היא עזרה לפיתוחה. אבל לא לזה אני מתכוון. אילו היה נכון הדבר, שהיינו מחזיקים סמסים שלנו את השירותים במלואם, היה זה דבר כביר. אני חושב שכמיליון תושבים חסרים להם עדיין שורשים כלכליים-משקיים חזקים. ואם אדם בונה בית חרושת, בוודאי שהוא עושה לפיתוחה של הארץ.

מחץ לכל זה, בתקופת בנייה ופיתוחה של הארץ חייב הישוב - ואני מדבר על זה שיש לנו מפליון ו-600 אלף מיישבים; אני אסרת אינני רואה את עצמי בארץ הזאת. אנחנו כולנו קולקטיב מיישב בארץ הזאת. כמובן, לא לא היה נחוץ, לא היה כסף רב יותר ממקורות אחרים, אפשר היה להגיד: נשאיר לשעות קשות, והישוב ייחלץ ונסחוט ממנו. אבל אנחנו חיים בתקופת בניין ופיתוח, ואם ליום תעזוב אותו הוא יעזוב אותך לחדשים.

יהיות ואני אומר שלא מספיק לנו, אני אומר שצריך להשיג כסף, ואינני חושב לחטא גדול ולמעמסה גדולה - כיחוד בצורה זו של מקדמה - כבר בשנה הזו מספיקים שליש; אם אנחנו נגיד לפחות כל זמן שיש חוסר עבודה, לא נורא אם אדם מהכנסה מסויימת ישתתף בהלוואה מהכנסותיו לבנייה של הארץ. זוהי גישתי היסודית, ובוודאי שאפשר לקשור חבלים סמיב צוארו של אדם האומר כך, אבל אין דבר.

בשנה שעברה, כשהכרזנו על המקדמה היה ויכוח שהמאיים קצת את העניין. כסף בדוכן כלל לא אוהבים לתת - אם כי אני יודע שיש חלקים רבים בישוב, שהם בשמחה נותנים; אבל בדרך כלל אנשים אינם נפרדים כלפי כן בנקל מהכסף.

אם אינני טועה, המקדמה התחילה לפעול בשנה שעברה החל מחודש יולי. בדבר חדש, כשיש ויכוח סביבו ובמאמצים רבים אתה מחליט עליו, ייתכן שככלל צריך בשנה זו להחליט על איזה דבר לשנה הבאה. בכל אופן צריכים זמן רב להכנת דעת הקהל וגם להכנת המכונה שעושה את המלאכה. אני אומר בצער רב, שעדיין - אם כי אני חושב שישנם שיפורים והתקדמות במנגנון של הגבייה - אינני יכול להגיד שהגענו לאותה שלמות שישנה בארצות אחרות שבהם זה פועל טוב. זה התקדם, אבל לא במידה מספקת. זו ידיעה וגם טכניקה ומשכורת לעובדים. אבל בידיע שאנחנו כך בנויים בארץ, שקשה מאוד לעשות זאת למרות שהיתה הסכמה של הועדה פעם ופעמיים, יש לראות את הדברים כמו שהם.

נעשו גם כמה טעויות בזמן ניסוח החוק, בבנינו. יש רק להצטער, אם היו חכמים שראו את הנוולד ואנחנו לא קבלנו את דעתם. אבל היתה אז מחשבה שזה כאילו מנגנון נפרד, ואז זה נתקבל על דעתי. ייתכן שזה היה משהו, כי אז צריך לקחת אנשים חדשים. לו מס הכנסה היה מפותח, המנגנון החדש יכול היה להיכנס ועל-פי התיקים המוכנים לעשות את המלאכה. אבל דברים שניתנים לתיקון - מלוקנים. בכל זאת אני חושב שהשנה - שבעצם מבחינת פעולה איננה שווה יותר מחצי שנה - ייתכן בכל זאת שנגיע למחצית ההכנסות. כלומר בין ששה לשמונה מיליון לירות עד סוף חודש מרץ, אנו נגבה את היתרה כמובן שנגבה לאחר מכן. אותו סכום שחשבנו עליו - 15 מיליון לירות, ייגבה.

א. ציזלינג:

החוק מחייב ארבעה תשלומים, והאחרון בהם הוא ב-1 בינואר. במרץ חל התשלום האחרון לשכירים.

שר האוצר ל. אשכול:

היות ואני חושש שהמקור הזה ניתן לקבל את הכסף, היות ואני יודע שאנחנו מחזירים שליש בשנה זו והיות ואני יודע שיחסר לנו כסף, ופה ושם יצביעו נגד - אני לא אגיד שבה גמרנו את השנה הבאה. הייתי רוצה בכל זאת להביא תקציב לשנים-עשר החדשים הבאים ואנחנו מעבדים אותו, ואני עבדכם חושב שצריך להיות אומץ לב להגיד לציבור הזה - ובכלל לאותו ציבור שעוד לא נתן כלום במקדמה הראשונה.

ח. אריאב:

לאיזה חוג אתה מתכוון?

שר האוצר ל. אשכול:

למי שלא נתן עוד את המקדמה.

ח. אריאב:

מדוע לא גברו מהם? מדוע אינך יכול להגיד בגלוי?

שר האוצר ל. אשכול:

אינני אומר כי אני חושש בפניך להגיד, כי אם אני עכשיו אינני רוצה להיכנס בסוגיה זו:

מי שילם ומי לא שילם.

הי"ר י. גורי:

נציב מס הכנסה מסר פה פרטים על כך.

שר האוצר ל. אשכול:

אני רוצה לבסס מדוע נראה לי שצריך - ואני מאד הייתי רוצה לגייס את הסכמתכם והבנתכם לדבר הזה, כי אני מניח שבשנה זו אנחנו כולנו נתונים בבעייה: מה טוב למדינה. לו ראיתי שאין צורך בזה - אין טוב מזה, להיות שר אוצר ולא לקחת כסף אלא רק לתת. אבל אני רואה כך את מצב הדברים. לא יכול אדם שלא לראות מה יהיה בעוד שנה או בעוד שנתיים. אני חושב שעוד שנה תהיה הענקה; אני שייך לאלה החושבים שכל זמן שאפשר לקבל מפי שאפשר לקבל הענקות - צריך לקבל, כי מצבנו הוא כזה. יחד עם זאת הייתי רוצה לדעת, אם רוצים להפסיק - הייתי רוצה לדעת ששה חדשים קודם ולהגיד: אנחנו עומדים עכשיו קפת על הרגליים, ותודה בבה. אבל אם בכל זאת זה עומד מאחורינו מכל המקורות הללו, ואין אדם שיכול להגיד שבלי כל המקורות הללו אפשר לסחוט את הכסף רק מעצמנו, וזה בסכנה - אז אני אומר: אין בכלל מקום להיבהל כל כך ולחנך את הקהל לפחד שרוצים שהוא ישתתף.

אסכן את נפשי ואגיד משהו בענין הסובסידיה הסלקטיבית, וגם זאת אומר על דעת עצמי. שואל חבר הכנסת בדר: אתם מדברים על 60-70 מיליון סובסידיות - מה זה? האם חבר הכנסת בדר חושב באמת שזה הדבר? טוענים כלפי את גלילת הסוכנות היהודית, שאנחנו 50 מיליון דולר לוקחים ועד עכשיו נתנו להם 720, או למ השנה הזו ניתנו להם לפי 1.30 ל.

א.מ. גניחובסקי:

נותנים להם עוד איזה דבר.

שר האוצר ל. אשכול:

אבל 50 מיליון דולר, שאני הופך אותם רק ל-1.30 ל"י. כשאני טוען בסוכנות: מה אתם רוצים - בחשבון בוכהלסרי אני יכול לספק אותם, אבל העובדה היא כמו שאמרתי. שנית, אז כולם - ואף אני בתוכם חושב שהיה זה היום המאושר ביותר למדינה ולממשלה ולאנשים שעושים את המלאכה, לו יכולנו להגיע ליציבות של מחירים או ליציבות יחסית. מסתבר שבכדי להגיע לזה, צריך יהיה עוד להוציא עשרות מיליונים לירות במצרכים או בשירותים, ורק אז תהיה עליה - זה תלוי במה שנחליט. יכולה להיות בשנה זו עליה של 30 נקודות. יש שוק ויש כל מיני תנודות, וזה יכול להגיע גם ל-35 או ל-40 נקודות, ביחוד עכשיו, שכמה דברים הם לגמרי חפשיים. אם בחודש שעבר האינדקס עלה ב-4 נקודות, היתה זו אפתעה מדהימה בשבילי; בכל אופן מדהימה. משרדי הממשלה לא שפכו את הדם הזה, אבל סיבות שונות ושוק חפשי גמרו לכך.

דבר אחר ברור, שאם אתה משקיע פחות סובסידיות בעסק הזה, בודאי שאתה בעצמך במתכוון מעלה את הנקודות. אז גם פה יכולת להיות פלוגתות ודעות שונות: אולי לא כל כך נורא, אולי אפשר עוד משהו לסחוט. אבל הייתי רוצה בשנה זו לתקוע כמה יתדות עמוקות ומהן לא לזוז.

השנה תקענו איזה יתד וישנה עמדה, ומה שהבנקים והמשק עשה לעצמו - גם כן יגיע בודאי לאיזה גבול. אני אומר לשר הפנים: נוכח האיום של הרשויות המקומיות שלא יכינו תקציב אם נקח כסף ונשלם, יעשו עוד פעם חובות. היצר של אקפנציה הוא טוב מאד בודאי, ואם יש אפשרות - עושים. אני אומר: הגיעו ל-12 מיליון לירות ויותר אינם יכולים - יעמדו בזה! זה בשבילי הבריח הטוב ביותר; ואנחנו תקענו יתד בענין זה.

אני אומר: הגענו ל-1.80 לירה הדולר - כן יהיה אינני מתנבא לדורות. ופה בקשר לשאלתו של חבר הכנסת פורדר, הייתי מבקש לא מתוך תמימות ולא מתוך תמימות מעושה - לא לשאול את השאלות האלו בכנסת. כמו שחבר הכנסת פורדר אמר פעם: מה השמועה על דבר שער חדש? - בשבילי זו יתד ברזל שניה; ואמרת: משער זה לא אזון! כי אתם כבר רואים בענין היהלומים, שהפועלים שובתים. אפשר היה לסדר שלא ישבתו, ואפילו לא היה קשה לגייס עזרת שרים שהם מעוניינים שתהיה תוספת. אמרתי ליהלומנים, שאין לנו יותר. אינני יודע כמה הרויחו בעבר וכמה ירויחו בעתיד; בניח אפילו שעכשיו צרה, אבל מה אני יכול לעשות; לי אין סבוס. אולי אפשר לארגן את העבודה אחרת - אמרתי להם - תעשו טאמציים. ואינני יכול להגיד שאינני מרגיש כמה דפיקות פה ושם. זה לא רק יהלומים, ופה תרשו לי לגבות חוב. הויכוח שהיה על פרדסנות, אני חשבתי ועד היום הזה חושב שלא צריך היה - בראותי איך אצלנו הכל מיד מסתדר בשורה אחת - אני אמרתי: מוקדם לתת לפרדסנות 1.80 לירות. גם נבאתי שאם תתנו 1.80 לירות פועלי הפרדסים יגידו, ובצדק קבלתם - תנו! והטוררים, שכל אחד מהם משתכר בדרך כלל יותר משר, ואחרים - אני יכול לומר לכם: על ישראל לא לתת את זה. אבל אם אתה קבלת ואתה שומע מאשכול שזה יותר מדי טוב - אז מגיע גם לו. ואז הטענה לא היתה: אתה, אשכול, אינך צודק; אלא הטענה היתה: מדוע אתה נותן.

הצלתי בדל-אוזן כאילו, אבל זה בדל-אוזן. ראיתי אפילו שהיה מאטר בעתון אחד, ב"הבוקר", שבכלל לו שר האוצר הזה היה מבין - בכלל & היה נותן יותר מ-1.80 לירות; ואז זה היה נותן עוד שני מיליון דולרים. ויסלחו לי חכמים אלה שאינם מביצים כי בגלל שני מיליון לירות - אם אני צריך לתת תוספת על 25 מיליון דולר, מה יקרה?

ח. אריאב: תאמין לי, שלא תצטער על כך.

שר האוצר ל. אשכול: תאמין לי שאינני שלם בשמחה הזו, כי זה כבר מתקם בנו. אתמול בא אלי יהודי ואומר שהוא יכול לקנות ברבע מיליון לירות שטרלינג טקסטילים, והוא בפעם הראשונה בארץ והוא שמח שהוא רואה תוצרת כל כך יפה. ההפרש הוא ב-5% - פתיון כזה קטן, 5%. אמרתי לו שזה ענין בינו ובין המוכר - נוסף לכל העציונות הדרושה שנתתי. אבל יבוא ויאמר איזה תת-שר: 5% ולא מצאת אפשרות-לתת איזה דבר? ואז אותו השר אומר לי: באמת זה אסון אם הפרדסנים לא הבינו שיש 95% שזה כולו אקספורט, ולהם באמת צריך לתת קצת יותר.

אם נגיע לסטביליזציה מסויימת; אם השנה, נביח - עם הירושה של שכר-דירה, לו יכולתי להחזיק את זה ב-20 נקוחת, על 10% יש לי אומץ לב להגיד לכולם: זהו הדבר. אז אתה צריך להגיע לסובסידיות של 70-80 מיליון ואולי קצת יותר, ואני נוטה לזה שלמסרה זו יש לקחת גם חלק מכספים זרים. אני חושב שטוב ומוצדק לקחת. אני אומר שבזה אני גם בונה את הארץ. יש לנו סבגנון תעשייתי עצום והוא עובד, ואני עוזר לו לפתח את עצמו, וזה כאילו השקעתי כספים בפיתוח בכל מקום אחר. אבל לכל גבול. ואנחנו שוב תקענו באיזה מקום יתד בענייני מס-הכנסה - ואינני מצטער עליו.

אמרנו: נבד בחזרה וייתכן שבפנים צריך לעשות התאמות - אינני יודע אם כבר בשנה זו; בשנה צריך לעשות קפיצה עד 100 מיליון לירות, אז לא מתאים לדבר על הקלות נוספות. בשנה זו, כל מיני תיקונים נוספים במסגרת הזו, אבל לא תיקונים שיכולים להקל.

אם אנחנו צריכים לתת סובסידיה - ואני חושב שזה יצטרך להיות עוד כמה שנים - ולא מהכנסותיהם של תושבי ישראל, אני אומר: הבה נראה מי עוזר לי אחר כך להשיג מה שאני רוצה להשיג, ומי לא. ישנה מחשבה, ואולי קצת רבילוציונית, אבל נכונה, האומרת: אולי תואלל לעשות כך, ש-10 קו"ש ראשוניים בבית, הם אולי יהיו יותר זולים מעשר עד עכשיו, אבל יותר מזה - תשלום גבוה. מי שיש לו כסף, ישלם. או אומרים: מה זה חינוך חינם? - אנחנו איננו יכולים לשאת בזה. ואז נקיד, רק שש מחלקות. או באים אנשים ואומרים: קח ממני כסף; אז אני אומר לעצמי: מדוע אנחנו לא נלביש את הדבר הזה לבוש לגמרי אחר?

נחפש דרך כללית, ציבורית - קצת חוקית, אשר תגיד: התרומות-נדבות של יהודי ברונקס אינן נחוצות להם. וצריך להגיד מי הם אלה. יש עוד יתדות שתקענו. מצבה של הארץ אומר שאני יודע, כי מ-3000 או מ-3500 לירות כבר לא צריך לתת סובסידיה.

מ. קלמר: אינני חולק על זה.

שר האוצר ל. אשכול: יכולים להגיד לי: אתה עוד אינך יודע את הטכניקה איך לעשות את זה.

י. בדר: אולי יגידו שלא כדאי שדלק יהיה בשער של לירה-דולר?

שר האוצר ל. אשכול: יש גם דעות כאלו. אמרתי מה שאמרתי, על דעת עצמי. אין זה אומר שאין דעות אחרות. יש דעה שאומרת - ועל זה אנחנו מתווכחים רבות באוצר: קל מאד לקבל 40 מיליון פעם סכום ידוע מדלק ואין לכם גובה טוב מזה. אתם יודעים שאנחנו קוראים תזכירים רבים, אבל במקרים רבים פועלים אחרת. במקרים אלה ואחרים אנחנו יודעים שאין לעשות זאת בשום פנים ואופן, ויש שיקול דעת רב.

נראה לי, והיות שזה לא לשנה אחת, כי אני חושב שסובסידיות תהיינה עוד שנים - נדמה לי שזה מוצדק ואינו פוגע. ואנחנו שמרנו 4000 לירות לשנה - 200 לירות אינו מטבע רציני אבל הייתי מאושר לו ראיתי ישראל עם כל הנוחיות, שאפשר לתת לו פחות. אינני יודע אם במשך השנה נוכל לעשות כזה הבנה. אם אני אומר 80 מיליון סובסידיות ואם אני אומר ש-20-25% צריכים להיות בארץ הזו אנשים שאינם זקוקים למתנת לחם זולה, אז אני נותן 20 מיליון.

נתתי הוראות להכין את הדבר ומצדי לא יבוא עיכוב. בשנה הבאה זה חייב לתת יותר ובשנה השלישית זה יתן יותר. נראה לי שזה דבר נכון, יפה וצודק ואינו פוגע. זה יכול לפגוע בצד האחד: מאיסתי מתחילים.

נשאלה שאלה על מה אנחנו חושבים במסים רבליים. אמרתי שאין אני חושב שאנחנו צריכים בשנה זו עוד פעם לשחק בזה. צריך לתת למנג'ון שנה-שנתיים להכות שרשים במסגרת שהקימונו, ואני חושב שיש ישנו ובכיסיהם של היהודים ישנו כסף שמגיע לנו מהם - השנה על 90-95 נדמה לי שאפשר לבנות. זאת אומרת, הכוונה לש הכנסה על ידי הגברת הגבייה.

מ. אריאב: ואין בדעתך להביא תיקונים ביחס למס הכנסה?

שר האוצר ל. אשכול: תיקונים שצריכים להביא גבייה יותר טובה.

היו"ר י. גורי: יש עוד תיקון אחד שמוכרחים להביא אותו - הדירוג.

שר האוצר ל. אשכול: הלב אינו נוטה עכשיו לתיקונים שיש בהם סכנה שייכנס מהם פחות.

מ. לוז: בשביל לתת לתקנות תוקף חוקי תצטרך להכניס תיקונים בחוק.

מ. קלמר: היתה ועדה שמניתי, והיא הציעה המלצות על הקלות.

היו"ר י. גורי: התקנות שפורסמו הן בעקבות המלצותיה של הועדה, אמנם לא במאה אחוזים.

שר האוצר ל. אשכול: על הקטת הבנק: לי לא ידוע על שום קושי ועל שום עיכובים, וגם לא ידוע לי שלא נעשה כל מה שצריך לעשות כדי שהבנק יקום תוך חצי שנה. לידיעתכם, אין

זה דבר חדש. כשדובר על הבנק עוד לפני שנה-שנה וחצי, דובר ששחפש אנשים מתאימים ואין בזה שום קושי.

בשאלה שאלה, אולי גם צריך לקיים דיון בהקדם על תקציב הבטחון. אין לי שום יסוד להתנגד, אבל היות ואני בכל זאת מאמין שלא ירחק היום והתקציב יהיה מוכן על שולחן הכנסת, בכל אופן אנחנו עושים הכל שזה יהיה; אנחנו רוצים בזמן שנביא את התקציב, שתהיה מסגרתו ידועה ומלאה, על כרעיו ועל קבנו. עם תקציב הפיתוח ועם הכל. יכול להיות שעוד לא נוכל להציע חלוקה שלמה של תקציב הפיתוח בהוצאות, כי המשרדים מתקשים בהכנת החומר.

אשר למצב קרן החליפין, אין שום דבר המונע שנשוחח פעם בענין זה. יש ענין, שלא אבין על מה פה מתרעמים עתונים שקוראים להם בורגניים. נניח שיש מחשבה בממשלה למצוא דרך בהסכם, לגייס 10 מיליון לירות בשנה הראשונה, כהלואה לעשר-חמש עשרה שנים; אז אני מזמין אתכם לקרוא איזה דבר שהוא מסתבר והוא הפוך - ב"מערב"; ואז כמובן חימה וזעם על ענין המקדמה. זעם על ענין הסובסידיה הסלקטיבית וחימה וזעם שפוכים על הדבר הזה, של קופות התגטולים. פה מצטרפת גם דימגוגיה, להמריד את הפועלים. כשיהיו ההסכמים והסידורים, זה יובא הנה.

י. פורדר: אני שאלתי על השוואה וטובסידיה.

שר האוצר ל. אשכול: נדמה לי שצריך לחסל את כל ה"קניפלעך". בכל אופן, את כולם להעביר לאוצר.

היו"ר י. גורי: הבינותי בישיבה הקודמת שחבר הכנסת ציזלינג אמר, שתהיה תשובתו של שר האוצר בענין המקדמה אשר תהיה, הוא דורש להעמיד זאת בסדר היום בנוסח מסויים.

א. ציזלינג: אני בקשתי שני דברים: (א) על גביית המקדמה; (ב) על כך שהאוצר יהיה חייב להחזיר לתעסוקה את מלוא הסכום, גם אם לא קבל את זה מהמקדמה.

היו"ר י. גורי: השאלה הראשונה, אינני יודע כיצד היא עומדת בסדר היום, משום שעל זה פמט חמש-שש פעמים התקיים דיון. אבל אם אתה תובע להכניס בסדר היום כדיון נפרד, אנחנו צריכים להזמין את האנשים העוסקים בדבר. אני אכניס את זה לסדר היום, והיום סמילא לא נספיק לדון בזה.

השאלה השנייה עומדת בפני עצמה. בענין זה יאמר מר ספיר מה שיש לו לומר. מלבד זאת הייתי מבקש את מר ספיר שיאמר כמה דברים על ביקורו בארצות הברית.

א. ציזלינג: אני הסתפקתי בהצגת השאלה וחשבתי שהיום יהיה מוקדש לזה. אני רוצה לשאול: (א) מונח לפני הדיון וחשבון לחודש דצמבר. המקדמה היא לפי משלמי מס הכנסה בדרך כלל. זה אומר שבכלל לא ייתכן שלא תוגש תביעה למי שיש לו תיק. יש קרוב ל-400 אלף תיקים; כיצד קרה שמ-400 אלף אלה רשומים בסך-הכל 220 אלף שיש מהם הצהרות? חסרים 180 אלף. הם לא הגישו את ההצהרות. מדוע לא הוגשו נגדם תביעות? קנסות הוטלו רק על 32 אלף. יש עוד 150 אלף שהשם והכתובת שלהם נמצאים אצלכם, ולזה מחצית השנה מספיקה.

שר האוצר ל. אשכול: אני שומע על 350 אלף תיקים שישנם ולא 400 אלף.

א. ציזלינג: כשאני רואה את החלוקה, אני מוצא שמשכירים נתקבלו 171. איך יכולה להיות פרופורציה כזו? בענין כזה - היכן אתם? את התקציב ערכו לפי התיקים; זאת ארמת לפי מס ההכנסה שזה המינימום.

משלמים את החובות בזמן על ידי כך שקבלנו - וזו היתה אחת המטרות העיקריות של הנסיעה - הלוואה של 9,5 מיליון דולר כדי שנוכל לשלם את החוב לסוף ינואר-פברואר. כי אנחנו מאמינים שמראשית חודש מרץ תהיינה תוצאות של ה"ריפנדינג". תוך הזמן הזה קבלנו מההענקה את 9 מיליון הדולר במזומנים - ואבקש לא לפרטם זאת, כי זה בניגוד לחוק שלהם.

אני רוצה להגיד כי מדי פעם אומרים בכנסת: מק-דניאל או לי פורמאלית על פי החתימה יש אצלו כסף; כל כסף שבכנס לקרן התמורה, למחרת מוצא על ידנו. אם שתי קרנות התמורה הכניסו 89 מיליון פורמאלית אמנם קבלנו עד היום רק כ-50 מיליון. למעשה קבלנו את כל הכסף שבפועל שולם. מק-דניאל אינו מעניק בעניין זה ואין לנו קשיים מיוחדים. קראתי בעתון שנאמר & בכנסת שעשרות מיליונים לירות מעב מק-דניאל ואני אומר שאין לזה יסוד.

ענין ה"ריפנדינג" : - לפי כל הפעולה

שישנה עד עכשיו, יש כל היסוד לדעה האופטימית של שר האוצר. אנשי המגבית רואים זאת כצנין שלהם שהם מטפלים בו, והם נמצאים בפעולה של מסא ומתן עם הבנקים. או שהקהילות תקבלנה זאת, או בודדים יקבלו את זה באחריות המגבית, כאחריות הדדית מתוך ההכנסות הרגילות. ורבורג ושוורץ נוסעים מקהילה לקהילה; העוסק בזה והרוח החייה בעניין זה סאתנו, הוא תדי קולק. הם רוצים להיות בסדר כלפי השלטונות, וגודל עורכי-הדין הגיש חוות-דעת והם & עמלים על פתרון הבעייה המשפטית. עם פתרון בעייה זו יש להניח שהעניין יכנס לביצוע מעשי. למשל, המגבית בניו-יורק רבתי החליטה לבקש הלוואה של 25 מיליון דולר על חשבון המגבית ניו-יורק, ויש כל התקווה שהעניין הזה יהיה; ואם זה יהיה, יש לנו תכנית איך לצאת מהמצב האוסלל הזה והארור הזה שחיינו שבעם פעם בשנה עומדים סנגר בקשר לתשלום של חובות קצרי מועד.

השתתפתי בישיבות של חבר הנאמנים של מלווה

בעצמאות והדיון היה על הסריה השניה. באו מכל קצוות אמריקה לדיון מעשי שנמשך יום וחצי. אנשים מדברים על העניין ברצינות וסתוך גישה מעשית ומתוך תכנון. התכנית של האמיסיה השניה היא לחמש שנים. הם אומרים שה"לוזונג" הוא, לגמור תוך מספר שנים את כל התכנית הכוללת של 500 מיליון דולר; שזה יתחלק לארבע סריות שנתיות של 75 מיליון דולר לשנה. בשנה הקודמת הם אספו 92,5 מיליון דולר על פי הספרים - למעשה כ-41 או 40,5 מיליון דולר & במשך השנה. זה היה לאפתעת רבים מפני שהם דברו מתוך זהירות על 30-32 מיליון דולר. הם רוצים לגמור את האמיסיה הראשונה בסוף מרץ או ראשית אפריל ולהגיע עד אז ל-50 מיליון וביום האצמאות לצאת & באמיסיה השניה.

קראתי בעתונות בעניין חברות הדלק. אנחנו

בדרך טיפלנו בעניין זה בלונדון. אתם יודעים שאנחנו משלמים מחיר דלק ונצואלה, בערך 15 מיליון דולר יותר, כי ההובלה היא מונצואלה ולא מהצינור של חיפה. רק לפני מספר חודשים שונה המחיר ויש הפרש של 4 מיליון דולרים נוספים. אנחנו טענים שבקשר למצב הדלק בעולם - ובאירופה המחירים יורדים - אנו תובעים מהם שלפחות ישנו לנו את המחירים במקצת. אין כל יסוד להגיד שנגיע אתם להסדר מספק, כי יש להם טענה חזקה מאד נגדנו והיא - שהוצאות הזיקוק בחיפה עולות פי שתיים מאשר המינימום במקום הגבוה ביותר בעולם. נגד זה יש לנו טענה אחרת: בתי הזיקוק מחושבים ל-4 מיליון טון ומזקקים רק מיליון טון. הם טוענים שאין ספק כי הם מפסידים וטענתם היא, שזה לאחר שהם מביאים בחשבון את ההפסד הזה - הם הפסידו & לא הסתפקנו בזה וגם מבחינה פוללסית יעשה משהו על ידי השגרירות שלנו בלונדון.

הם רמזו לנו והבטיחו: הם מקורים שהם יחזרו

לפרס ואז למרות שדלק יובא מסביב לכף, זה יעלה פחות מאשר מונצואלה. יש בינתיים כל יסוד לתקווה שאנחנו תוך השנה היו נצא מן החובות לזמנים קצרים, וזה יכול להביא לנו חסכון של 6-7 מיליון דולר על-ידי הקטנת הרבית וקניות במזומנים.

